

خلود فقیه، اولین زن قاضی دادگاه شرع در جهان اسلام

Photo: www.aasoo.org

یک سرِ قوانین در جهان اسلام به تونس می‌رسد که مهد «قوانین لیبرال» است و سرِ دیگر به عربستان سعودی که «سخت‌گیرانه‌ترین قرائت مذهبی» را دارد. فلسطین به عربستان نزدیک‌تر است. اما یک زن در فلسطین تمام قواعد بازی را بهم زد و قاضی دادگاه شرع شد.

زن، هر روز صبح ردای مشکی‌اش را که از پارچه‌ی ساتن براقی دوخته شده به تن می‌کند. بعد سراغ سردوشی‌اش می‌رود، سردوشی به طرح و رنگ پرچم فلسطین، هیچ چیز دیگری بر تن این سردوشی نقش نبسته است. سردوشی زن، پرچم فلسطین است... خود او این سردوشی را پیشنهاد کرد، خودش سراغ خیاط رفت و این سردوشی را سفارش داد، خودش این سردوشی را لباس رسمی زنان قاضی بعدی در دادگاه‌های شرع فلسطین کرد. زن، اولین زن قاضی است که نه فقط در فلسطین، که در سراسر جهان اسلام به سمت قضاوت در یک دادگاه شرع برگزیده شد. اسم او خلود فقیه است.

مستند قاضی، ساخته‌ی اریکا کوهن، درباره‌ی خلود فقیه است. خلود فقیه که در دانشگاه عبری بیت‌المقدس درس حقوق خواند و سال ۱۰۰۲ پروانه وکالت خود را گرفت و کار وکالت را شروع کرد. در خانواده‌ی پرجمعیتی از اهالی فلسطین به دنیا آمد. یکی از ۲۱ فرزند خانواده بود. پدرش کشاورزی می‌کند و به شوخی می‌گوید همسرش، بزغاله‌ها و گوسفندان‌شان را از او هم بیشتر دوست دارد. پدرش می‌گوید با همین دستان خالی و زندگی ناامن یک فلسطینی، هر ۲۱ بچه را به دانشگاه فرستاد و به‌خصوص تأکید داشت که دخترها به دانشگاه بروند. می‌گوید: «پسرها بالأخره یک‌جوری گلیم خودشان را از آب بیرون می‌کشند. دختر اما اگر درس نخواند، محکوم به بدبختی است.» «پدر و مادرش با غرور و افتخار به خلود نگاه می‌کنند. پدرش آرزو می‌کند که دخترش روزی، در سمت محمود عباس باشد.» رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین. «مادرش می‌گوید» مثل هیلاری کلینتون... «خلود با لپ گل انداخته می‌گوید که نمی‌خواهد جای محمود عباس باشد و شغلش را دوست دارد.

دادگاه‌های شرع در کشورهای اسلامی، «مقدس‌ترین» دادگاه است. جایی است که به همه دعواهای خانوادگی رسیدگی می‌کند، نقطه‌ای که محافظه‌کاران سنتی و آن‌ها که قرائتی واپس‌گرایانه از اسلام و شرع دارند، دودستی چسبیدند تا از چنگ‌شان نرود و در دام «سکولار شدن» نیافتند. انتصاب قاضی تازه برای این دادگاه‌ها هم از سایر دادگاه‌ها دشوارتر است و با هزار پیچ‌وخم و آزمون و شرط و شروط همراه است. نقطه‌ای که «جای زن» نبوده است.

از همان اولین روزهایی که خلود فقیه کار وکالت را شروع کرد، آشکار بود که دغدغه‌ی حقوق زنان و برابری دارد و سری پرشور و زبانی صریح و جسور. نمی‌ترسید در دادگاه‌ها در دفاع از زنان، صدایش را بالا ببرد و قوانین را به چالش بکشد. راه می‌افتاد و به زنان دروهمسایه و فامیل رایگان مشاوره حقوقی می‌داد. در جلسات دوره‌ی زنان، وقتی از خشونت همسر گلایه می‌کردند، رک و راست و بی‌تعارف می‌گفت: «چرا همان‌طور که مرد می‌تواند زنش را رها کند و برود سراغ زن دیگر، زن نتواند شوهرش را ول کند و برود سراغ مرد دیگر؟» زن‌ها مبهوت می‌ماندند... خلود انگار دریچه و امکان‌های تازه‌ای را می‌گشود.

وقتی به سمت قضاوت در دادگاه مدنی در کرانه غربی رسید، همه خیال می‌کردند به بهترین سمت ممکن برای یک زن حقوق‌خوانده در جهان اسلام رسید. اما خلود فقیه، خیال دیگری داشت. از ابتدا می‌دانست تا وقتی دادگاه شرع رویه‌ی دیگری مبنی بر برابری در پیش نگیرد، باقی احکام آن‌ها در دادگاه‌های دیگر چندان راهگشا نیست. چرا که رسیدگی به تمامی دعاوی خانوادگی و حضانت در دادگاه شرع انجام می‌شود.

خلود فقیه روزی به سراغ شیخی رفت که ریاست کل دادگاه شرع فلسطین را عهده‌دار بود. شیخی که برخلاف شیوخ دیگر، قرائت مدرن‌تر و برابری از شرع اسلام داشت و از پیشرفت زنان در دستگاه قضائی حمایت می‌کرد. خلود به او گفت که می‌خواهد برای آزمون استخدامی قاضی دادگاه شرع آماده شود و امتحان دهد. حتا این رئیس که از پیشینیان خود مدرن‌تر بود، مبهوت شد و بعد قاه قاه زد زیر خنده. زن قاضی شرع؟! مگر می‌شود؟ مگر داریم؟

خلود اما عزم خود را جزم کرده بود. شیخ وقتی از حیرت درآمد، کم‌کم از این جاه‌طلبی خوشش آمد. باشد، برو و درس بخوان و در آزمون شرکت کن. اگر پذیرفته شدی، حاضریم حکم دهم که تو به عنوان اولین زنی که قاضی شرع می‌شود، منصوب شوی. و خلود فقیه رفت و درست همین کار را انجام داد و در میان صدها متقاضی، یکی از ۵ نفری شد که بالاترین نمره را آورد. در میان حیرت و مخالفت همه، از مفتی‌های اعظم یکی یکی کشورهای اسلامی گرفته تا زنان و مردان کوچک‌وبازار که می‌گفتند «زن، احساساتی است و نباید قاضی شرع باشد»، کارش را شروع کرد.

خلود فقیه، در دادگاه شرع، مسلط است و نبض اتاق کوچکی را که دادگاه اوست در دست دارد. حواسش هست که مدام به سمت زن در جایگاه شاکی و متهم برگردد و از او هم بخواهد که ساکت نماند، حرف بزند و روایت خود را بگوید و خواسته‌اش را مطرح کند؛ زنانی که در جامعه مذهبی و سنتی فلسطین، اغلب در دادگاه کم‌حرف‌اند و مظلوم و درحاشیه.

خلود فقیه معتقد است که «عدالت زیباست» و تمامی احکام شرع اسلام، این قابلیت را دارند که پوست‌اندازی کرده و با نیازهای امروزی جوامع تطبیق پیدا کنند. در احکامی که صادر می‌کند، حواسش هست تا قرائت نوینی از شرع داشته باشد. معلوم است که از همان ابتدا کثیری از مردانی که فکر می‌کنند شرع اسلام، ارث آن‌هاست و بس با او مخالفت کردند. مقامات مذهبی رده بالای فلسطین رسماً علیه او در نشریات نوشتند، برخی قضات دادگاه شرع محل او نمی‌دادند و علیه‌اش این سو و آن سو حرف می‌زدند. خلود فقیه اما پشتش به توانایی خود، رئیس دادگاه‌های شرع و حمایت همسرش، که او هم وکیل است و همراه و حامی او، گرم بود.

اما روزی بی‌دلیل شیخ، رئیس دادگاه‌های شرع، را ناگهان و زودتر از موعد و بدون رضایت خودش، بازنشسته کردند. رئیس تازه، هیچ دل خوشی از انتصاب زن قاضی در دادگاه شرع نداشت. همان اول کار به بهانه‌ای همه پرونده‌های زیر دست خلود فقیه را از او گرفت و نقش او را در عمل به منشی دادگاه خودش تقلیل داد. خلود فقیه در ظاهر قاضی بود، اما چه قاضی‌ای وقتی اجازه‌ی قضاوت و صدور حکم نداری و کارت در حد منشی یک شعبه‌ی دادگاه شده است؟ رئیس تازه در آزمون استخدامی بعدی برای قضات شرع، ورود زنان را ممنوع کرد.

عرصه‌ی کار را برای خلود و دیگر زنی که بعد از او قاضی دادگاه شرع شد، هر روز تنگ‌تر می‌کرد. نظر حقوقی آن‌ها را نادیده می‌گرفت. خلود فقیه در کار این رئیس تازه، فساد و باندبازی و جانب‌داری در صدور احکام هم می‌دید. بالأخره پیش‌قدم شد و نامه‌ای را تهیه کرد، توانست امضای بعضی قضات دیگر را هم بگیرد و با این نامه به سراغ محمود عباس، رئیس تشکیلات خودگردان فلسطین رفت و خواستار بررسی رویه‌ی رئیس تازه و برکناری او شد. اقدام جسورانه دیگری که تحسین و تعجب بسیاری را به دنبال داشت.

محمود عباس کمیته‌ای را مسئول بررسی کار رئیس کل دادگاه‌های شرع کرد و کمیته رأی داد که این رئیس، فاسد است و از قدرت سوءاستفاده کرده است. در اقدامی کم‌سابقه، رئیس کل دادگاه‌های شرع از کار برکنار شد. روزی که رئیس تازه منصوب شد، خلود فقیه صاف پیش او رفت و قبل از تبریک، صاف گفت: «بین! پرونده‌های مرا پس میدی و من دوباره قضاوت می‌کنم.» رئیس تازه زد زیر خنده و جواب داد: «خیلی خب خیلی خب. چیز دیگه نمی‌خوای؟» خلود فقیه هم رک‌وراست گفت: «چرا، یک روز دلم می‌خواهد سَمَت تو را داشته باشم.»

حالا ده سال است که خلود فقیه، قاضی دادگاه شرع است. در همه این سال‌ها از زنان حقوق‌دان دیگر حمایت کرده تا در نظام قضائی، پیشرفت کنند و راه‌های تازه‌ای را برای زنان باز کنند. زنی از همکاران قدیمی‌اش را تشویق کرد تا در آزمون سردفتری شرکت کند و اولین زن محضردار در فلسطین شود. از زنان دیگری حمایت کرد تا به سمت دادستانی برسند. زن جوانی را که دستیار خود او در دادگاه شرع است، تشویق کرد تا در آزمون استخدامی قاضی شرع شرکت کند. دستیارش در آزمون یکی از بالاترین نمره‌ها را آورد و یکی دیگر از انگشت‌شمار زنان قاضی دادگاه شرع شد. خلود با غرور و لبخند سردوشی خودش را که نقش آن پرچم فلسطین است، بر دوش دستیارش افکند، گونه‌اش را بوسید و برای او آرزوی موفقیت کرد.

روزی که خلود در آزمون استخدامی قبول شد، رئیس پیشین دادگاه‌های شرع که حامی او بود پرسید: «حالا چه لباسی تنت کنیم خلود؟ کلاه و ردای سنتی مردان قاضی شرع را که نمی‌شود بر تن تو کرد.» خلود فقیه می‌گوید باز روزهای اوج دعوا و تنش میان فتح و حماس بود. چند متر پارچه خرید، سراغ خیاط رفت، از خیاط خواست یک سردوشی به نقش پرچم فلسطین برای او بدوزد، بدون هیچ نقش و جمله‌ی دیگری. فقط پرچم فلسطین تا نمادی باشد از این که دادگاه و قاضی، نقشی ورای درگیری و دعوای جناحی و سیاسی دارد و وظیفه‌اش، خدمت به تک تک مردمان فلسطین است و بس. دست‌هایش را به مهر روی سردوشی‌اش می‌کشد، که حالا لباس رسمی دیگر زنان قاضی دادگاه شرع هم شده است، و می‌گوید: «خدمت به مردم فلسطین...»

وکالت رایگان 160 زن زندانی توسط کانون زنان حقوق دان سورا

مدیرعامل کانون زنان حقوقدان سورا با بیان اینکه وکلای کارگروه حمایت از زنان زندانی این کانون هر هفته به زندان مرکزی مشهد می‌روند و به زندانیان مشاوره رایگان می‌دهند، گفت: این وکلا تا به امروز و در کمتر از یکسال وکالت 160 زن زندانی را به صورت کاملاً رایگان پذیرفته‌اند و حتی هزینه دادرسی را از جیب خود پرداخت کرده‌اند.

به گزارش ایسنا، مرضیه محبی در مراسم بزرگداشت روز وکیل مدافع که در دانشکده حقوق دانشگاه آزاد اسلامی مشهد برگزار شد با بیان اینکه وکلای کارگروه حمایت از زنان زندانی کانون زنان حقوقدان سورا وکالت بسیاری از زنان بزه‌دیده، آسیب‌دیده و پرونده‌های مربوط به کودک‌آزاری را پذیرفته‌اند، اظهار کرد: وکلای ما موکلان خود را پس از انجام دادخواهی و طرح دعوا در دادگاه رها نمی‌کنند و پس از آن هم به عنوان یک کنشگر اجتماعی رابطه خود را با آنان ادامه داده و به توانمندسازی، بازگرداندن آنان به جامعه و رفع اثرات ناشی از انجام بزه می‌پردازند.

وی با اشاره به اینکه در سال گذشته موجبات آزادی 38 زن زندانی را فراهم کرده‌ایم، ادامه داد: اغلب این زنان با قرار بازداشت موقت حبس‌های طولانی مدت را تحمل کرده بودند، همچنین فرزندان زیر دو سال بعضی از زنان به همراه مادر حبس می‌کشیدند.

مدیرعامل کانون زنان حقوقدان سورا گفت: وکلای ما با عشقی زایدالوصف پرونده‌ها را پیگیری کرده‌اند، در بسیاری مواقع جزای نقدی با مشارکت سایر همکاران پرداخت شده و موجبات آزادی زندانیان را فراهم کرده‌اند، در موارد متعددی برای زنان پس از آزادی از زندان مسکن تهیه کرده‌ایم و آنان را مورد حمایت مستمر خود قرار داده‌ایم تا آثار زندان، بزه و ... از پیکر زندانیان حذف شود.

محبی یادآور شد: کانون زنان حقوقدان سورا در سال گذشته با عشق و ایثار مثال‌زدنی حرفه وکالت را به همراه کنشگری اجتماعی انجام داده است.

وی اضافه کرد: امروز متأسفانه در تبلیغات عمومی عنوان می‌شود که وکیل کسی است که پول می‌گیرد و معمولاً هم کار درستی انجام نمی‌دهد.

مدیرعامل کانون زنان حقوقدان سورا ادامه داد: وکیل کسی است که پول می‌گیرد، اما این موضوع شاخصه اصلی او نیست، سینه وکیل آماج رنج‌ها و دردهای موکلان است، او برای تحمل استمرار اضطرابی جانکاه از رنج و دردی که موکل متحمل می‌شود، قرارداد می‌بندد و این موضوع را امروز عده‌ای به روشنی درک نمی‌کنند.

محبی با اشاره به اینکه در شیوه نوینی از وکالت دادگستری، وکلا حرفه خود را به عنوان ابزار فعالیت اجتماعی به میان می‌آورند، خاطر نشان کرد: دانشگاه به عنوان کانون اندیشه‌ورزی و خردورزی جز به توسعه پایدار کشور و دستیابی به ساختارهای اجتماعی نوین نمی‌اندیشد، اما این راه تنها با دانش‌اندوزی میسر نیست بلکه در میدان پرتنش عمل اجتماعی صلاح دانش از غلاف در می‌آید.

وی افزود: مقتضای دستیابی به توسعه ایجاب می‌کند که دانشگاهیان به مثابه خردمندان، جامعه مدنی را همراه خود و مردم را به افق‌های روشن توانمندی هدایت کنند، سفر در جاده‌های توانمندسازی مردم از گذرگاه آگاه‌سازی، ایجاد اعتماد به فعالان اجتماعی و فراهم کردن اسباب توسعه و دستیابی مردم به امکانات برابر می‌گذرد.

مدیرعامل کانون زنان حقوقدان سورا با اشاره به اینکه توسعه همیشه از قاعده هرم اجتماع، اقتدار بخشیدن به مردم و سرکوب انواع خشونت آغاز می‌شود، عنوان کرد: برای رسیدن فهم مشترک، منش تک‌گویانه و آمرانه باید به گفت‌وگوی رو در رو با مردم تبدیل شود.

محبی تصریح کرد: توانمندسازی در بخشیدن لقمه‌ای نان، فراهم آوردن مسکن و اقامتگاه یا مرهم و مسکنی نیست بلکه توانمندسازی ایجاد حساسیت در مردم برای سرنوشت خود و برون افتادن آنان از ورطه تقدیرپذیری است که با گشودن باب گفت‌وگو بر کرسی‌های روبرو

ایجاد خواهد شد.

وی گفت وگو را راه رسیدن به فهم مشترک، تفاهم و ترمیم تفاهم‌های فروپاشیده گذشته دانست و افزود: امروز جامعه مدنی تنها با در پیش گرفتن این راه ممکن است در کنار مردم و در عین حال پیش قراول میدان کنش فعالان اجتماعی باشد.

محبی اظهار کرد: کانون زنان حقوقدان سورا این رویکرد نوین را مد نظر قرار داده و گام اول توانمندسازی یعنی آگاه کردن مردم و آوردن آنان به عرصه سخن را برگزیده است، ما در مساجد و مدارس حاشیه شهر با مردم سخن می‌گوییم.

منبع: [ایسنا](#)

چگونه با قربانیان خشونت خانگی ارتباط مؤثر برقرار کنیم

خانه امن دوازدهمین دوره آموزشی رایگان خود را با هدف حمایت از قربانیان خشونت خانگی برای وکلا، دانشجویان، و کارآموزان وکالت برگزار می‌کند.

ثبت نام کنید

میشل پترسون، ساکن کانادا با ۸۱ سال سابقه در زمینه آموزش آنلاین و حمایت از قربانیان خشونت خانگی، آموزش‌گر این دوره است و در تمامی جلسات مترجم حضور دارد.

جلسه اول: موکل شما قربانی چه نوعی از خشونت خانگی است؟
تاریخ: سه شنبه، ۷ اردیبهشت (۶۲ آوریل) ساعت ۸ شب به وقت تهران

• جلسه دوم: مهارت‌های ارتباطی مؤثر که شما به عنوان وکیل به آن نیازمند هستید
تاریخ: سه شنبه، ۴۱ اردیبهشت (۳ می) ساعت ۸ شب به وقت تهران

• جلسه سوم: ابزارها و تکنیک‌های حقوقی برای کسب نتایج موفقیت‌آمیز در پرونده‌های خشونت خانگی
تاریخ: سه شنبه، ۱۲ اردیبهشت (۱۱ می) ساعت ۸ شب به وقت تهران

با همراهی شما در این دوره این سؤالات را به بحث می‌گذاریم:

آیا شما با حساسیت‌ها و دغدغه‌های قربانیان خشونت خانگی آشنا هستید؟
برنامه شما برای حفظ امنیت قربانیان خشونت خانگی چیست؟
موانع فرهنگی چه تاثیری در دفاع موفق شما دارد؟

لازم به ذکر است در پایان این دوره از طرف خانه امن و میشل پترسون به فارغ‌التحصیلان گواهی‌نامه پایان دوره اهدا خواهد شد